

FOKUS

Sillgrisslan

– klippkantens härskare

Sillgrisslan, *Uria aalge*, tillhör familjen alkor. Alkor är svarta och vita, medelstora, havslevande fåglar. De har kort hals och stjärt, och benen sitter långt bak vilket gör att de får en upprätt ställning på land. Vingarna är ganska korta och smala och flykten är snabb och låg över vattnet. De simmar och dyker mycket bra men är ganska klumpiga på land. Hanen och honan ser likadana ut.

Det finns 21 arter alkor och samtliga återfinns på norra halvklotet. I Sverige häckar förutom sillgrissla även tordmule och tobisgrissla. Dessutom förekommer alkekung, spetsbergsgrißla och lunnefågel regelbundet i våra farvatten. Alkor häckar i stora kolonier på kustklippor, så kallade fågelberg. Äggen läggs direkt på klipphyllan och är oftast päronformade för att inte rulla utför klippkanten.

Sillgrisslan delas in i fem underarter och den som finns hos oss heter *Uria aalge aalge*. Den är ca 40 cm lång och har svartbrun ovansida och vit undersida. En variant som blir vanligare ju längre norrut man kommer kallas ringvia och har en vit ring runt ögat med en vit linje bakåt ovanför kinden.

Vår sillgrissla häckar sparsamt på några få platser; på Hallands Väderö, på Gotlands Karlsöar, på några platser i Södermanland och Uppland, samt utmed Västerbottenkusten. Den nordligaste kolonin finns på ön Bonden i Kvarken. I övrigt återfinns endast en koloni i Östersjön, på Haverörn i Finska viken. Den största kolonin

är Stora Karlsö med flera tusen häckande par.

De livnär sig på småfisk, framförallt sill och skarpsill, som de fångar när de dyker. De är utmärkta dykare och har observerats dyka så djupt som 180 meter!

Honan lägger endast ett ägg och när ungen är tre veckor gammal hoppar den ut från klippphyllan och faller rakt ner på stenstranden. De flesta överlever fallet

och kan återförenas med sina föräldrar ute i vattnet. Hanen tar sedan hand om ungen tills den är stor nog att klara sig själv.

De flesta av Östersjöns sillgrisslor övervintrar i Östersjöns sydligare delar, som Gdanskbukten. Hanen simmar hela vägen dit med ungen, medan honan flyger dit senare.

Sillgrisslan blir mycket gammal och är den fågel som blir äldst i Sverige. 2004 kontrollerades en ringmärkt sillgrissla på ön Bonden i Ångermanland. Den slitna ringen visade sig ha satts på en unge på Stora Karlsö 38 år tidigare!

På senare år har man sett nya sillgrisslekolonier i anslutning till skarvkolonier i

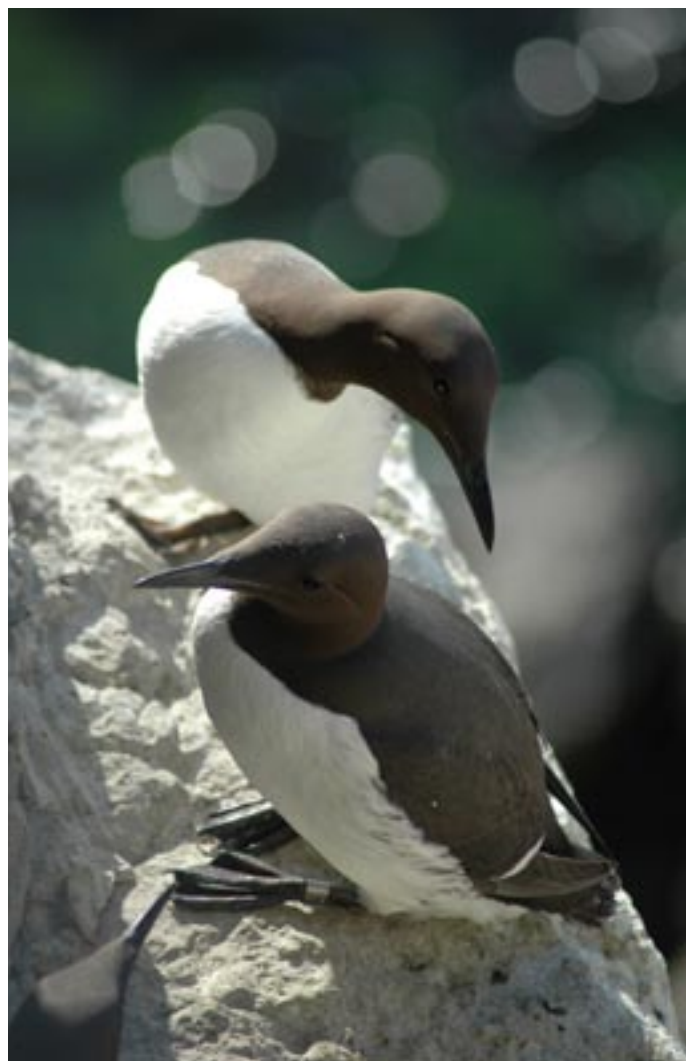

Foto: Eva Kyllberg/Azoteimages

Södermanlands och Stockholms skärgårdar. Skarvkolonierna fungerar som skydd mot rovdjur och flera fåglar utnyttjar det, så även sillgrisslorna.

Sillgrisslan används av oss i arbetet med att upptäcka och spåra miljögifter som t.ex. PCB, DDT, dioxiner och bromerade flamskyddsmedel. Enheten för miljögiftsforskning vid Naturhistoriska riksmuseet övervakar organiska miljögifter i sillgrisslägg från Stora Karlsö. Insamlingen av ägg har skett sedan slutet av 60-talet och tidsserien tillhör en av världens längsta i miljöövervakningen.